

Araştırma-İnceleme

ÇEVİRİ ELEŞTİRİSİNDE ÇEVİRMENİN SERÜVENİNİ GÖRME(ME) BİÇİMİMİZ¹

Aslı ARABOĞLU¹

Dr. Öğretim Üyesi, Trakya Üniversitesi, asliaraboglu@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6910-5706

Araboğlu, Aslı. “Çeviri Eleştirisinde Çevirmenin Serüvenini Görme(me) Biçimimiz”. idil, 57 (2019 Mayıs): s. 653-661.
doi: 10.7816/idil-08-57-11

Özet

Bu çalışmanın amacı, çeviri eleştirisi alanında gerçekleşen birçok yöntemsel çalışmanın ötesine geçerek, çevirmenin görünmezliği tartışmalarından hareketle disiplinlerarası bir sorgulama oluşturabilmektir. Sorgulamaya neden olan temel sorunsal çeviri eleştirilerinde, çevirinin doğasındaki öznelliği görmezden gelerek yapılan yalın karşılaştırmalardır. Çalışmada, John Berger’in Görme Biçimleri (2018) adlı çalışmasından yararlanılarak bir resmin yeniden canlandırılması gibi, her çevirinin aslında nasıl bir yeniden canlandırılma olduğu tartışılacaktır. Diğer yandan Berger’in bahsettiği özgün yapıtın biricikliğinin onun biricik olarak söylediklerinde değil, biricik oluşundan kaynaklandığı ve nasıl değerlendirildiğiyle ilgili olduğu savına dayanan bakış açısıyla, çevirmenin çeviri eleştirilerinde nasıl değerlendirildiği mercek altına alınacaktır. Günümüzde çeviri eleştirisi yapanların çoğu, edebiyat eleştirmeni, çevirmen ya da çeviribilim alanıyla uğraşan sosyal bilimcilerdir. Zaman zaman çevirinin doğasındaki öznelliği reddeden istatistiksel karşılaştırmalar üzerine kurulu eleştiriler, çevirmenin konumunu göz ardı etmektedir. Berger’in söylediği gibi; ressamın görme biçimi, bez ya da kâğıt üstüne yaptığı imlerle yeniden canlandırılırken, her imgede bir görme biçimi yatsa da, bir imgeyi algılayışımız ya da değerlendirişimiz aynı zamanda görme biçimimize de bağlıdır (Berger, 2018: 21). Dolayısıyla görme biçimimiz aslında yaptığımız çeviri eleştirisini şekillendiren en önemli noktadır. Bu çalışmanın sonunda, çeviri eleştirisinde yeniden canlandırılan resimlerde olduğu gibi, kendi yerini daima koruyan özgün karşısında hiç durmadan taşınıp duran bilgilerin nasıl çevrildiğini ve çevirmenin serüvenini görme biçimimizi sorgulamanın ve yorumlamaya çalışmanın çeviribilim alanında olası katkıları açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Çeviri Eleştirisi, Çevirmenin Görünmezliği

Makale Bilgisi

Geliş: 7 Şubat 2019

Düzeltilme: 28 Şubat 2019

Kabul: 2 Mart 2019

¹ Bu makale, 25-27 Ekim 2018 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 5. Uluslararası Filoloji Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Son zamanlarda yapılan çeviri eleştirileri incelendiğinde, çevirinin doğasındaki özneliliği görmezden gelerek yapılan birçok çalışma ile ya da yalın karşılaştırmalarla karşılaşmak mümkündür. Bu temel sorunsal doğrultusunda çalışmanın amacı, çeviri eleştirisi alanında yapılan birçok yöntemsel çalışmanın ötesine geçerek, çevirinin yarattığı özgünün kopyası olma tartışmalarından hareketle disiplinlerarası bir sorgulama oluşturmaktır. Bu sorgulama kapsamında, sanat tarihi alanına önemli katkıları olan John Berger’in, çevremizdeki görüntüleri nasıl algıladığımız üzerine yazdığı denemelerinden oluşan *Görme Biçimleri* (2018) adlı eseri, çeviri eleştirisi bağlamında yeniden okunacaktır. Bu okuma sayesinde resmin yeniden canlandırılması ile özgün metnin çeviri aracılığıyla yeniden canlandırılması arasında bir bağ kurulmaya çalışılacaktır. Görüntüleri okuma konusunda bizi bekleyen tuzakları anlamamızı sağlayan “Görme Biçimleri”nin, çeviri eleştirisinde görmezden geldiğimiz ya da göremediğimiz çevirmenin serüvenini izleyebilmemiz açısından yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Diğer yandan, çeviri eleştirisinde, çevirmenin serüvenini görme(me) biçimimizi etkileyen etmenlerin temelini anlayabilmemiz için çevirmenin görünmezliği üzerine yapılan kuramsal sorgulamalara bakmakta fayda vardır. Çevirmenin görünmezliği, birçok çeviribilim araştırmacısı tarafından ele alınmıştır. Bu bağlamda, bu çalışmada öncelikle çevirmenin görünmezliği üzerine temel çeviri araştırmalarına değinilecek ardından iki örnek çeviri eleştirisi ele alınacaktır. Bu örnekler, çevirmenlerin serüvenlerini eleştirilerde farklı bakış açılarıyla izleyebilmemizi sağlaması açısından seçilmiştir. Örnek çeviri eleştirilerinde çevirmenlerin kararları ve çevirmenin serüvenini görme(me) biçimimiz araştırılacaktır. Bu araştırmadan sonra, Berger’in görme biçimlerimizin nasıl yönlendirildiği üzerine sunduğu görüşleriyle disiplinlerarası bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılacaktır. Bu bakış açısının çeviri eleştirisinde çevirmenin serüvenini, yani görüntüleri okumamız konusunda bizi bekleyen tuzakları aydınlatmamızı sağlayacağı düşünülmektedir. Sonuç bölümünde ise, disiplinlerarası bu bakış açısıyla, görme biçimimizi sorgulamanın çeviribilim alanına olası katkıları açıklanacaktır.

Çevirmenin Görünmezliği

Çevirmenin görünmezliği üzerine önemli çalışmalardan biri, Amerikalı çeviribilim araştırmacısı Lawrence Venuti tarafından yapılmıştır: “Çevirmenin Görünmezliği” (“The Translator’s Invisibility”).

Venuti çalışmasında, çevirmenin görünürlüğüne gönderme yaparak, çevirmenin kullandığı stratejiler aracılığıyla varlığını ortaya koyabileceğini belirtmektedir. Venuti’ye göre çevirmenin amacı, kültürel ötekini, yabancıyı yerli olanla aynı ya da benzer hale getirmek olmalıdır (Venuti, 2004: 18). Bu amaç doğrultusunda, erek kültürün istek ve beklentilerine göre çeviriler ortaya koyulur. “Yabancılaştırma” (“foreignization”) ve “Yerleştirme” (“domestication”) kavramları ekseninde gerçekleştirilecek stratejilerle çevirmen, yazara ya da okura yakın olmayı, bir diğer anlamda daha görünür ya da az görünür olmayı tercih edecektir denebilir. “Yabancılaştırma” erek dildeki bazı öğelerin, erek kültürü göz ardı ederek çeviriyi daha görünür kılmak adına kaynak kültürün ön plana çıkartılması, bir bakıma yazarın yabancı olduğunu okura göstermek anlamına gelmektedir. “Yerleştirme” ise erek okurun çıkarlarını göz önünde bulundurarak daha kolay okunabilir bir metne ulaşma çabasında kaynak okurun kültürünü göz ardı etmek olarak açıklanabilir (Venuti, 2000: 468). Çevirmenin bahsedilen çeviri stratejilerini kullanmasını sağlayan ise erek ve kaynak arasındaki kültürel farklardır. Çevirmen iki kültür arasında gidip gelerek bir aracı rolü üstlenir (Venuti, 2000: 468). Kültürel farkların neden olduğu bu stratejilerin belirlenmesinde; çeviri amacı, üslup, içerik, ideoloji ve metin türü gibi birçok etmen karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte çevirmen “yabancı”yla iletişim şeklinde bir sınanma yaşar. Venuti’ye göre çoğunlukla erek okurun çeviri metni yabancı olarak görmemesi yönünde bir amaç edinilmesi söz konusudur.

“Yabancılaştırma” ve “yerleştirme” çeviri stratejilerine gönderme yaparak, çeviriyi “yabancıların sınanması” kavramıyla ele alan bir diğer önemli araştırmacı, Fansız çeviribilimci Antoine Berman’dır. Berman çeviriyi “öteki”ni “öteki” olarak tanımak ve kabul etmek şeklinde açıklar. Yani, erek metnin bir çeviri metin olduğunun unutulmaması ve metindeki yabancılığın kabul edilerek korunması gerektiği Berman tarafından ileri sürülür. Berman aynı zamanda “*Translation and The Trials of the Foreign*” adlı makalesinde çevirinin iki farklı düzlemde sınıandığından bahseder: İlk düzlem, metnin çevrileceği dilin, yabancıyı konuk etmesiyle ilgili direnişi ve sınanmasıdır. İkinci düzlem ise çevrilecek metnin çevrildiği dilde yaşaması ve sınanmasıyla ilgilidir (Berman, 2000: 284). Yani bu durum iki oluş biçimiyle ilgilidir: Çevrilecek metnin direnişi ve kendisine çeviri yapılacak dilin direnişi. Yani; “*Psikişik düzlemde, çevirmen ikiye bölünmüştür*” (Ricoeur, 2008, çev. Kasar: 14). Bu durumun iki farklı kimliğin çatışması gibi iki dilin birbiri üzerinde üstünlük kurma savaşına benzediği söylenebilir. Berman’a göre

çeviri, çeviri eylemi aracılığıyla iki paydaş bağlantı içine sokulmuştur: Yabancı sözcüğü yapıtı, yazarı ve onun dilini kapsarken; okur sözcüğü de çevrilen yapıtın alıcısını. Her ikisinin arasında da, aktarım yapan çevirmen bildirinin tümünü bir kültür-dilden diğerine geçirir. Söz konusu sına(n)ma da işte bu eğreti aracılık durumunda gerçekleşir (Ricoeur, 2008, çev. Kasar: 10).

Belçikalı çeviribilimci Theo Hermans ise çevirmenin görünmezliği konusunu “çevirmenin sesi” kavramıyla irdeler. Hermans’a göre çeviri anlatı söylemi her zaman birden fazla sesi içinde barındırır. Çevirmenin sesi, tamamen gizlenmiş olan ya da yan metinlerde yer alan ikinci ses olarak ortaya çıkmaktadır (Hermans, 1996: 27). Hermans’ın bahsettiği birden fazla olan bu başka sesin, yan metinlerde olduğu gibi, gözle görülür bir hal aldığı durumlardan güç alınarak varlığının kabul edilmesi doğru olacaktır. Bizi bu başka sesin varlığını görmez duruma getiren ise, çeviri ideolojisi, saydamlık ve rastlantısallık yanılsamasıyla tek ses yanılsamasından başka bir şey değildir. Bu yanılsama ise erek kültür beklentilerinin bir ürünüdür ve klasik metin hiyerarşisinin bir sonucudur. Hermans’a göre çeviri anlatıda çevirmenin örtük ya da açık söylemsel varlığına çevirmenin sesi denmektedir (Hermans, 1997, çev. Bulut: 65).

Bu bilgilerden hareketle, çevirmen kullandığı stratejilerle, iki kültür arasında bulunmak istediği konumu özellikle tercih edecektir denebilir. Bunun yanı sıra çevirmenden beklenen, çeviri tarihi boyunca farklı eksenlerden oluşturulan kaynak odak ya da erek odak bakış açılarıyla da değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla bu iki temel kutup sayesinde tercih edilen çeviri stratejileriyle, yazarın sesinin görünürlüğünün yanı sıra, çevirmenin sesi de çeviri eserlerde görünür hale gelmektedir. Çevirmen kendi tercihleriyle çeviri eserde görünürlüğü ya da görünmezliği seçerken, çeviri eleştirilerinde çevirmenin görünmezliği ya da görünürlüğü, eleştirmenin elindedir. Çeviride çevirmenin görünürlüğü, akıcılığı sağladığı ya da erek okurun çıkarlarını ön planda tutarak bir iletişim kurduğu için tercih edilebilir. Diğer yandan görünmezlik ile okurun ötekini öteki olarak tanıması sağlanabilir ya da çevirmenin sesinin erek kültürün beklentileriyle tek ses olarak ya da yazar ve çevirmenin sesleri olarak karşımıza çıkabilir. Ancak çeviri eleştirisinde, çevirmenin sesini görmezden gelmenin kaynak metin ve erek metin arasındaki iletişimi görmezden gelmek anlamına geldiği söylenebilir. Bu iletişimi koparmak, kaliteli çevirilerin üretilmesi genel amacına sahip eleştirilerde, yalın ve istatistiksel karşılaştırmalarla bizi karşı karşıya bırakacaktır. Çeviri eleştirilerinde, çevirmenin görünürlüğü, görme biçimimizle bağlantılıdır. Farklı

görüşler çerçevesinde, çevirmenden beklenen, görünür olmak ya da görünmez olmaktır. Çeviri eleştirilerinde de çevirmenin sesinin daha az görünür ya da görünmez olduğu durumlar mevcuttur. Bu görünürlüğe bakış açımızı oluşturan nedir? Aşağıdaki iki örnek çeviri eleştirisinde çevirmenin görünürlüğü araştırılacaktır.

Çeviri Eleştirisi Örnekleri Örnek 1

Ele alınacak ilk çeviri eleştirisi örneği, “Antoine Berman’ın Çeviri Eleştirisi Modelinin ‘A Turkish Woman’s European Impressions’ Başlıklı Kitabın Türkçe Çevirisine Uygulanması” (Yaman, 2018) adlı çeviri eleştirisi. Eleştirinin özet bölümünde çevirmenle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmazken sadece kaynak metnin başlığına ve yazarın ismine yer verilmiştir. Diğer yandan eleştiride nasıl bir inceleme yolu izleneceği genel hatlarıyla belirtilmiştir. Ardından giriş bölümünde çeviri eleştirisiyle ilgili kuramsal bilgiler, incelenecek metne doğrudan gönderme yapmadan, tarihsel bir sıralama esas alınarak sunulmuştur.

İlgili çalışmaların ortak noktası “kaynak odaklı, süreç-ağırlıklı ve kuralcı” olup bu yaklaşım çeviri eleştirisinde benimsendiğinde “iyi, doğru, sadık” sözcüklerinden oluşan nitelime sıfatlarının yer aldığı, bilimsellikten uzak sözde eleştiriler ortaya çıkmaktadır (Bengi-Öner 1999, 117) (Yaman, 2018:432).

Bu uzun dönemde Anton Popovic (1970; 2008) tarafından ileri sürülen “deyiş kaydırma” kavramı çeviriye doğru/yanlış ekseninde yaklaşan öznel ve geleneksel çeviri eleştirisi anlayışında önemli bir kırılma noktasıdır (Yaman, 2018: 432).

Kaynak odaklılıktan erek odaklılığa geçişi sağlayan betimleyici yaklaşımda nitelime sıfatları yerine tarihsel ve değişken bir kavram olan çeviri normları ve ancak çeviri normları bağlamında anlam kazanan bir kavram olarak çeviri eşdeğerliliği kullanılmaktadır (Tourey 1980; 1985). Bu bakış açısına göre eleştiride ilk olarak erek metnin üretiminde rol oynayan normlarla erek dizgedeki konumu ve işlevinin belirlenmesi gerekmektedir (Yaman, 2018: 432).

Van den Broeck’in “*Second Thoughts on Translation Criticism: A Model of its Analytic Function*” (1985) başlıklı makalesinde: Böylece çeviri eleştirisinde “iyi”, “yeterli”, “doğru” gibi kısır sıfatların çevresinde dönmek yerine çevirinin “neden”leri ve “nasıl”larının irdelenmesinin önü açılmıştır (Yaman, 2018:432).

Bahsedilen giriş bölümünün sonunda, incelemenin Antoine Berman’ın çeviri eleştirisi yaklaşımıyla gerçekleşeceği belirtilmiştir.

Bu çalışmada Berman’ın yaklaşımının benimsenmesinin nedeni erek metinden yola çıkarak çevirmen kararları üzerinde düşünülmesini öngörmesi

ve yorumbilimsel temelleri olduğu için esnek bir eleştiri çerçevesi çizmesidir (Yaman, 2018: 432).

Birbirinden bağımsız kuramsal bilgilerin incelemede kullanılmayacağı halde kuramsal bilgi olarak verilmesinin nedeni belirsizdir. Diğer yandan, incelemede kuramsal çerçeve olarak kullanılması planlanan Berman'ın kuramsal görüşleri de, öncesinde bilgi amaçlı sunulan; çeviri tarihindeki kuralcı yaklaşımların özelliklerinden Anton Popoviç, Gideon Toury ve Van den Broeck gibi çeviribilim araştırmacılarına kadar hiçbir kuramsal görüş ile ilişkilendirilmemiştir.

Eleştiride Berman esas alınarak çizilen kuramsal yol haritasının ardından kaynak metin ve erek metin hakkında arka plan bilgisi verilmiştir. Ancak "erek metin hakkında arka plan bilgisi" alt başlıklı bölümde, erek metinden çok kaynak metne ve yazara göndermeler mevcuttur.

Bir Türk Kadınının Avrupa İzlenimleri" başlıklı çeviri eser Zeynep Hanım'ın 1906-1912 yılları arasında İskoç gazeteci Grace Ellison'a yazdığı mektuplardan oluşur. Zeynep Hanım bu mektuplarda kardeşi Melek Hanım ile Osmanlı Devleti'nden kaçışlarından başlayarak Avrupa'da seyahat ederek geçirdikleri yılları, Batı kültür ve hayatına dair izlenimlerini, Batı ile Doğu kültürünü karşılaştırmasını ve Batı medeniyeti karşısında yaşadığı hayal kırıklığını anlatır (Yaman, 2018: 433).

Çevirmen hakkında bilgiye de ilk ve son kez bu bölümde rastlanmaktadır. Eleştirmen, çevirmenin çevirmen kimliğiyle ilgili yeterli bilgiye ulaşamadığını belirterek sadece çevirmenin yer aldığı vakıftan ve vakfın özelliklerinden bahsetmektedir.

Nuray Fincancıoğlu'nun ilk ve tek yazın çevirisi bu eserdir. Bu nedenle çevirmen kimliği ile ilgili detaylı bilgiye ulaşamamıştır. Fincancıoğlu çevirmen kimliğinin yanı sıra İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı'nın Mütevelli Heyeti'nde yer alır. İnsan kaynağına ilişkin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeyi olumsuz yönde etkileyen sağlık, eğitim ve istihdamla ilgili sorunların çözümüne katkıda bulunmak olarak belirtilen vakfın amacı doğrultusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır. Bu çerçevede Fincancıoğlu'nun yayınlanmasında düzenleyici olarak yer aldığı "*Öğretmen ve Öğretmen Adayları için Cinsel Sağlık Eğitimi*" adlı bilgilendirici kitaptan Milli Eğitim Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ile yapılan işbirliğinin somut bir çıktısı olarak bahsedilebilir (Yaman, 2018, s 433,4).

Çevirmenin adının sadece eserin ön kapağında yer aldığına değinen eleştirmen, çeviri eserde yer alan Buket Uzuner'in ön sözünden ve Grace Ellison'un giriş yazısından bahseder ve eserin ön kapak bilgileri hakkında bize bilgiler sunar.

Çevirmenin adı eserin ön kapağında yer almaz; sadece künyede yer alır. Ön kapakta onun yerine "*Önsöz: Buket Uzuner*" ifadesi yer alır. Çeviri eser, Uzuner'in "*İlk 'Tek Gezin Türk Kadını' Zeynep Hanım'ı Takdimimdir!*" başlıklı önsözü ve Grace Ellison'un giriş yazısı ile okura sunulur (Yaman, 2018: 434).

Çeviri eserin ön kapağında Zeynep Hanım'ın yaşmak ve manto giydiği bir fotoğrafı vardır. Bu görselden hareketle "*klasik*" Doğulu bir kadın imgesinin yansıtıldığı ileri sürülebilir. Bu imgeden hareketle Doğulu ve peçeli bir kadın imgesi ile eserin adında yer alan "*Avrupa izlenimleri*"nin gönderme yaptığı seyahat kavramının birbiriyle çeliştiği savlanabilir (Yaman, 2018: 434).

Kaynak metin hakkında detaylı bilgiye yer verildikten sonra eleştirmen tarafından kaynak metin ile erek metin karşılaştırması dil, üslup, çevirmenin notu/editörün notu (Ç.N./E.N.), kültürel unsurların erek dile yansımaları, anlam düzeyinde gözlenen eksiklikler ve matriks normlar kategorileri altında ele alınmıştır. Eleştirinin kuramsal çerçevesini oluşturan görüşlerin bu karşılaştırmada kullanılıp kullanılmadığını ve çevirmenin kararlarına nasıl bir bakış açısıyla yer verildiğini sorgulamak, bu çalışmanın temel sorunsalına cevap bulunması açısından önem arz etmektedir.

Eleştirmen, kuramsal çerçevede bahsettiğinin aksine çevirmen tercihini doğru/yanlış ikileminde ele alarak doğru bulmadığı çevirinin yerine kendi çeviri önerisini sunmaktadır.

Çevirmenin tercih ettiği anlamın doğru olması için somut bir olgudan/kavramdan/nesneden bahsedilmesi gerekirken, ilgili kesitte Zeynep Hanım'ın duygusal bir düzlemde yaşadığı ve bahsettiği sevinç için yaptığı işin -İstanbul'dan Avrupa'ya kaçışı- ne kadar doğru ve yerinde olduğundan bahsettiği görülür. Dolayısıyla çeviri kararı doğrultusunda erek dilde hem alışılmadık hem de bozuk bir ifade şeklinin ortaya çıktığı söylenebilir. Bunun giderilmesi için çeviri önerisi olarak erek dildeki benzer deyim karşılığının kullanıldığı "*ödediğimiz bedele değmişti*" ifadesi ileri sürülebilir....(Yaman, 2018: 436).

Kuramsal çerçevede kullanılan ve gönderme yapılan Işın Bengi Öner'in, "*Çeviri Bir Süreçtir... Ya Çeviribilim?*" adlı kitabında "Çeviri Eleştirisi Bağlamında Eleştirel Bilincin Oluşması ve Eleştiri, Üsteleştirme, Çeviribilim İlişkileri" bölümüne gönderme yapılarak "iyi, doğru, sadık" sözcüklerinin yer aldığı eleştirilerin bilimsellikten uzak, sözde eleştiriler olduğu belirtilmekte ancak eleştiride kullanılması önerilmeyen "doğru" ifadesi, çeviri eleştirisi yapılırken kullanılmaktadır. Diğer yandan, referans olarak gösterilen aynı kitabın "Öz-sorgulamalar: Hata Avcılığı 1 Yazın Çevirisiyle Neden Uğraşmalı? Nasıl Uğraşmalı?" (Öner, 1999: 139) adlı bölümünde içinde

yanlışlar olduğunu düşündüğümüz çeviriye yeniden çevirerek "yanlış avcılığı" yapmaktan kurtulmanın mümkün olmadığı, aksine eleştirmenin bu şekilde kendi doğrusunu alternatif olarak sunmasının öznel bir görüş oluşturacağına ve bu şekilde çeviri önerilerinin çeviri gerçeklerinden uzak bir çözüm önerisi olduğuna değinilmektedir. Yine gönderme yapılan bu eser bağlamında, eleştiriyle kullanılan kuramsal çerçeve arasında bir uyumsuzluk olduğu söylenebilir.

Karşılaştırma kısmında ilgi çeken noktalardan biri de çevirmenin eleştiride en görünür olduğu yerin, yazarın eksiklerinin çeviri yaparak tamamlandığının düşünüldüğü yerdir. Eleştirmene göre, yazar sonradan öğrendiği yabancı dillerden biri olan İngilizce dilinde yazarak çeşitli dilbilgisel hatalar yapmakta ve sorunlu ifade şekilleri kullanmaktadır. Çevirmen ise yazarın hatalarını düzelterek eleştirmene göre "doğru" ifadeler kullanmaktadır.

Ancak çevirmen verdiği karar doğrultusunda bu hatayı düzelterek ilgili bağlamda tam anlamıyla doğru olarak nitelendirilebilecek bir ifade tercih eder (Yaman, 2018: 437).

Dolayısıyla ilgili kesitte tespit edilen kaynak dile bağlılık -çevirmen tarafından bilinçli yapıldığı takdirde- Zeynep Hanım'ın üslubunun erek dilde yansıtılması nedeniyle olumlanabilir ve takdir edilen bir çevirmen davranışı olarak ifade edilebilir (Yaman, 2018: 437).

Çevirmenin eleştirideki serüvenini izlerken, eleştirmenin beklentisinin yazarın yarım bıraktığı işin çevirmen tarafından tamamlanması olduğu ve çevirmenin ise eğer bunun bilincinde çeviri yaparsa eleştirmen tarafından takdir edileceği görülmektedir. Bu durumum aksine, aynı zamanda çevirmen, editörün sesini yok etmekle suçlanarak çevirmenin özgün eserdeki bakış açısını değiştirdiği iddia edilmekte ve "güvenilirlik sorusu" (Yaman, 2018: 445) gündeme getirilmektedir. Çevirmenin eleştiride en çok ön plana çıktığı nokta ise eleştirmenin "güvenirlik sorusunu" "etik sorunu"na dayandırdığı ve çevirmeni başarılı ve başarısız olarak etiketlediği bölümdür.

Çevirmen davranışlarıyla ilgili bahsedilen tüm bu başarılı ve başarısız noktalar toplandığında, çevirmenin özellikle yazarın kullandığı dil ve anlatım biçimi açısından başarılı olduğu söylenebilir. Öte yandan başarısız olduğu noktalar arasında etik sorununun başta geldiği savlanabilir. Ayrıca çeviri metin boyunca gözlenen çeşitli tutarsızlıklar, anlam düzeyindeki eksiklikler, dilbilgisi hataları gibi noktalar çevirinin özensizliğine işaret ettiği için çevirinin gözden geçirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir (Yaman, 2018: 445).

İncelenen bu eleştiride, eleştirmenin belirli bir

kuramsal çerçevenin kullanılmasının gerekli olduğunu düşündüğü söylenebilir. Ancak kullanılan kuramsal çerçeve oldukça geniş ve birbirinden bağımsız olduğu için eleştirmenin en başında, hangi bakış açısıyla çeviri metnin inceleneceği herhangi bir kesinlik kazanmamıştır. Çizilen bu kuramsal çerçevede, sadece Berman'ın sunduğu çeviri eleştirisi yaklaşımının bahsi geçen eleştiride benimsendiği ve nedeninin ise bu görüşün, erek metinden yola çıkılarak, çevirmen kararları üzerinde düşünülmesini öngörmesi ve yorumbilimsel temelleri olduğu için esnek bir eleştiri çerçevesi çizmesi olduğu belirtilmiştir. İncelemeye bakıldığında, eleştiride erek metin yerine daha çok kaynak metin esas alınarak yapılan bir karşılaştırma söz konusudur. Çevirmen, yazarın kullandığı dil ve anlatım biçimini aynen aktardığında ya da yazarın eksiklerini tamamladığında takdir edilmekte bunların tersini yaptığında ise beğenilmemektedir. Bu durum erek odaklı bir bakış açısıyla yapılması planlanan çeviri eleştirisine, kaynak odaklı bir bakış açısıyla bakıldığını göstermektedir. Diğer yandan, kuramsal bilgi ve çeviri incelemesi arasında tam anlamıyla bir bağ kurulmaması; analiz yapılmasının önüne geçerek çeviri koşullarının ortaya çıkarılmasını engellemiştir. Çevirmenin kararlarını hangi sınırlamalar altında aldığını belirlemek bu durumda imkânsızlaşmıştır denebilir.² Kuramsal bilgi ve çeviri arasında bağ kurulmadığı gözlemlenmiştir. Bahsedilen tüm bu etmenlerin, çevirmenin serüvenini görme(me) biçimimizi oluşturduğu ve çevirmeni görünmez kıldığı düşünülmektedir.

Örnek 2

Bu çalışmada ele alınacak bir diğer örnek metin ise "Edward Arthur Thompson, Hunlar – Bir Çeviri Komedi" adlı çeviri eleştirisidir (Kaçar, 2011). Dikkat çekici başlığa sahip olan eleştirmenin çerçevesini çevirmenin hatalarını tespit etmek oluşturmaktadır. Eleştirmen bu yazıyı yazmaktaki amacını giriş bölümünde açıkça belirtmektedir.

E.A. Thompson'un ilk defa 1948'de basılan A History of Attila and the Huns adlı eseri, Peter Heather tarafından gözden geçirilerek, The Huns adıyla Blackwell Yayınevi tarafından «The Peoples of Europe» serisinde 1996 yılında yeniden basıldı. Eser, bu yeni basımından Hunlar adıyla Türkçeye çevrildi. Bu yazıda, Thompson ve Hunlar üzerine bazı notlarla beraber, eserin Türkçe çevirisinde yer alan hatalara işaret etmek istiyorum (Kaçar, 2011: 93).

Eleştiride belirtilen herhangi bir kuramsal çerçeve yer almasa dahi eleştirmenin bakış açısı hataları tespit

²Çalışmanın bahsi geçen örnek üzerine değerlendirme kısmında Ülker İnce'nin "Kuram ve Uygulama Bilgisiyle Çeviri Eleştirisi" adlı makalesinden yararlanılmıştır.

etmek ve bu hataları yorumlamak olduğu için aslında eleştirinin kaynak metni esas alan bir yaklaşımla gerçekleşeceği ya da eleştirinin merkezini erek odağın oluşturmayacağı beklentisi içine girebiliriz. Belirtilmese bile bir kuramsal bakış açısının eleştiride var olduğunu söyleyebiliriz.

Amacın ortaya konulduğu kısa giriş bölümünden sonra, üç sayfalık eleştirinin neredeyse yarısını oluşturan, kaynak metnin kaynak dizgede nasıl yer aldığı ve okur tarafından nasıl alımlandığını ortaya koyan yazar ve eser hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Yazarın birçok tarih profesörü ve yazar tarafından referans gösterildiği ve eserin de ilham kaynağı olduğu belirtilmektedir (Kaçar 2011: 93).

Çevirmenin adına sadece metnin sonunda dipnot şeklinde referans olarak rastladığımız çeviri eleştirisinde, eleştiriye kaynak metnin ve çeviri eserin kapağı incelenerek başlanmaktadır. Kaynak metni oluşturan eserin kapağında yazarın adı kısaltma ile "E.A: Thompson" olarak yer alır ancak Türkçe eserin kapağında yazarın adı "Elizabeth A. Thompson" olarak yazılır ve altında çevirmenin adı yer alır. Bu görselin ardından eleştirmenin ele aldığı ilk çeviri hatası isim konusudur. İngilizce eserin arka kapağında kısa biyografide yer alan "his previousbooks" ifadesine dahi dikkat edilmemiş ve erkek yazara tahmini bir kadın ismi verilmiştir.

Ardından çeviri hataları sıralanarak yer yer hatalı çeviriler yerine karşılıklar bulunur. Çevirmenin yaptığı anlam kaydırmaları tespit edilir.

Çeviride karşılaştığımız bir başka ciddi sorun, Roma İmparatorluğu idari sistemine ilişkin terimlerin Türkçe karşılıklarının tam olarak verilememesi ve bazen de uydurma karşılıklar bulunmasıdır. Mesela s47'de "sulh hâkimi Anthemius" olarak çevrilen *pratorius praefectus* Anthemius'un idari görevinin karşılığı "genel vali" olarak çevrilebilirdi ki başka bir yerde "vali" olarak çevrilmiş. Çevirmen, "consul"ü, "konsolos" olarak çevirmiş ki, doğrusu ya olduğu gibi bırakabilir veya Türkçe fonetiğe uyarak "konsül" şeklinde çevirebilirdi. Keza "council" konsey değil, "konsil"; "master of theoffices", (magister officiorum) makamı, "memurlar başı" (s128) değil, "daiireler amiri" olarak çevrilse daha anlamlı olurdu." (Kaçar, 2011: 94).

Bir diğer hata konusu da çevirmenin kaynak metinde yer alan bilgileri yanlış anlayıp, kendi anlamlandırması doğrultusunda yaptığı yanlış bilgi aktarımlarıdır.

Çeviri yapılan alana ilişkin ön bilgi sahibi olmadan, bir eseri çevirmeye kalkışmak, okuyuculara yanlış tarih bilgileri vermekle de sonuçlanabiliyor. Mesela, Hunlar, s 35'te yer alan "358 yılında Libanius, Jül Sezar'a söyle yazmıştır..." ifadesinde kastedilen Jül Sezar değil, Caesar Julian'dır. Türkiye'de Jül Sezar denildiği zaman, MÖ 44 yılında katledilen Caesar (veya Sezar) kastedilmektedir (Kaçar, 2011: 94).

Çevirmen tarafından yapılan hataların nedeninin ise, çeviri yapılan alana ilişkin hiç ön bilgi sahibi olmadan bu işe kalkışılması olduğunu belirten eleştirmen, bu tür yanlışlıkların okuyuculara da yanlış bilgi vermekle sonuçlanabileceğini vurgulamaktadır (Kaçar, 2011: 94).

Sonuç kısmında ise, tespit edilen yanlışların, eserin kısmi karşılaştırmalı okunmasına dayandığı, daha detaylı bir çalışmayla çok daha fazla hatayla karşılaşılmasının mümkün olduğu belirtilmektedir. Eserin çevrilmek için seçilmiş olması takdir edilirken, hatalar sonucunda eserin özensizliğe ve bilgisizliğe kurban edildiği ifade edilmektedir (Kaçar, 2011: 95).

İncelenen ikinci örnek eleştiride, her ne kadar bir çeviri kuramının ya da herhangi başka bir kuramın incelemede esas alınacağı açıkça belirtilmiş olmasa da eleştirinin giriş bölümünde, hataların bulunması yönünde bir amacın olduğu belirtilmiştir. Kaynak metnin kaynak dizgede konumu ve okurlar tarafından nasıl algılandığı vurgulanırken, eserin erek dizgedeki karşılığı hataların tespiti üzerinden belirlenmiştir. Hatalar tespit edilirken ise, dizgesel bir bakış açısı yerine alternatif çeviri önerileriyle kaynak odaklı bir bakış açısı benimsenmiştir. Çevirmen, hatalarıyla çeviride olduğu gibi eleştiride de görünür hale gelmiştir. Bu bağlamda eleştiri için ön görülen kuramsal bakış açısı tutarlı bir şekilde yerine getirilmiş ve çevirmenin izlerini hatalarıyla daha görünür kılarak izlememizi sağlayan, belirli bir görme biçimi çerçevesinde eleştiri gerçekleştirilmiştir denebilir.

Çeviri eleştirilerinde, çevirmenin serüvenine, çevirmenin görünmezliği üzerine başlıca kuramsal sorgulamaları göz önünde bulundurarak, resim sanatında olduğu gibi yeniden canlandırmalar aracılığıyla bakmak mümkün müdür? Yeniden canlandırmalar aracılığıyla gerçekleştirilecek bakış açısı, çeviri eleştirilerinde çevirmenin serüvenini görme(me) biçimlerimizin tespit edilmesi açısından önem arz etmektedir.

John Berger ve Görme Biçimleri

Berger'in "*Görme Biçimleri*" adlı eseri BBC için yapılan bir televizyon programının kitaplaştırılmasıyla biz okurlara ulaşan bir eserdir. Birinci basımı 1978 yılında gerçekleşen kitap, İngilizceden Türkçeye yapılan Yurdanur Salman çevirisiyle 2018 yılında yirmi beşinci basıma ulaşmıştır. Yazarın kendi sözleriyle kitap yedi denemeden oluşmaktadır ve bu denemeler istenen sırayla okunabilir. Dördünde hem sözcükler hem imgeler, üçünde ise yalnızca imgeler kullanılan denemelerde, seyirci- okurun kafasında aynı yazılı denemeler gibi soru uyandırmak amaçlanmıştır (Berger, 2018: 5). Bu soruların

çevremizdeki görüntüleri nasıl algıladığımız, bu görüntülerin tarafımızdan nasıl kodlandığı, bize nasıl sunulduğu ve yine tarafımızdan nasıl çözüldüğü ile ilgili olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bu sürecin ardında yatan zeminin ne olduğu da sözü geçen sorgulamaların bir parçasıdır denebilir.

Berger'e göre ressamın görme biçimi, bez ya da kâğıt üstüne yaptığı imlerle yeniden canlandırılır ve her imgede bir görme biçimi yatar. Ancak bir imgeyi algılayışımız ya da değerlendirmemiz aynı zamanda görme biçimimize de bağlıdır (Berger, 2018: 10). Benzer biçimde yazarın görme biçimi, yani yazmaya başlamadan önce kafasında kurguladıkları, resimdeki imler gibi kâğıda döküldüğünde sözcüklerle canlandırılacaktır. Diğer yandan bir okur olarak çevirmenin metni algılayıp değerlendirmesi de bir görme biçimine bağlıdır denebilir. Çünkü çevirmen de kendi kimliği, kültürü ve tüm edinimlerini katarak bir görme biçimi oluşturacak ve bu çerçevede çeviri işini gerçekleştirerek yeni erek okur kitlesi için özgün metni yeniden canlandıracaktır. Nitekim çeviri eleştirisi sürecinde de eleştirmen benzer bir döngünün bir parçasıdır. Eleştirmen, inceleyeceği metinde yer alan imgeler için bir görme biçimi oluşturur ve bu çerçeveden bakar. Görme biçimi kimi zaman çevirmeni hatalarıyla daha fazla ön plana çıkartmak olabilir. Bu şekilde çevirmen önce yanlış tercihleriyle yargılanacaktır. Çeviri eleştirilerinde kaynak metin ile karşılaştırması yapılan çevirileri, çevirmenden kopuk, kimi zaman sadece hatalarıyla kendi başına ayrı nesnelermiş gibi ele almak, çevirmeni görmemizi engelleyebilir.

Yeniden Canlandırmalar Bağlamında Çeviriler

Berger, yeniden canlandırmalar sayesinde resmin anlamının değişebileceğini söylemektedir. Resimsel canlandırma çağında resimlerin anlamları artık onlardan ayrılamaz bir şey değildir, bu anlamlar bir yerden bir yere aktarılabilir denebilir.

Başka deyişle bir tür bilgi olmuştur, bütün bilgiler gibi ya kullanılır ya da bir yana atılır. Bilgi, kendi içinde özel bir yetke taşımaz. Bir resim kullanıldığı zaman anlamı ya kayar ya da bütünüyle değişir... (Berger 2018:25).

Çeviri eleştirisinde de çeviri metnin işlevinin bilincinde olmak gerekir. Çeviribilim araştırmacısı Katherina Reiss'ın da belirttiği gibi her metnin temelinde ağır basan dilsel işlev, o metnin çevirisinde uygulanacak yöntemi de belirlemektedir (Reiss, 2000). Çevirmenin bu işlevi yerine getirip getirmediği ya da bu tercihinin altında yatan neden nedir, eleştirmenin sorgulaması gerektiği söylenebilir. Diğer yandan kültürel ve dilsel farklılıklar çeviri sorunları oluşturabilir. Bu çeviri sorunlarına çözüm bulmak için

kullanılan çeviri stratejileriyle, bir diğer önemli araştırmacı "Anton Popoviç'in Çeviri Çözümlemesinde 'Değiş Kaydırma' Kavramı" adlı yazısında bahsettiği zorunlu ya da isteğe bağlı deyiş kaydırmaları yaşanabilir (Popoviç, 2008 çev. Salman). Yeniden canlandırmalar aracılığıyla resmin anlamının değişebileceği gibi çeviride de anlamın kaynak metinden farklı olarak değişebileceği söylenebilir. Kaynak metindeki bilgi sadece kaynak metne ait değildir. Çeviri yapıldığında bilgi çeviri metnin de bilgisi olacaktır.

Bunun yanı sıra Berger yeniden canlandırmalarda imgenin tamamının ya da bir kısmının çok değişik amaçlar için kullanılabileceğine vurgu yapmaktadır.

Yeniden yaratmanın, imgenin belli yanlarını aynıyla yansıtmaması demek değildir bu; yeniden canlandırmanın, imgenin, çok değişik amaç için kullanılmasını, yeniden canlandırılan imgenin, özgün yapının tersine, bütün bu amaçların hepsine uyabilmesini sağlamak ya da bunu kaçınılmaz kılmak demektir (Berger, 2018: 25).

Yeniden canlandırmalarda olduğu gibi çeviriler kaynak metnin aynısı olmak çabasından uzak bir şekilde ancak kaynak metinle eşdeğerlik içerisinde erek dizgede yerini alır. Erek dizgede yeniden canlandırma gibi benimsediği amaçlarıyla kaynak metni de temsil etmektedir. Yeniden canlandırılan resimler de, bütün bilgiler gibi, hiç durmadan taşınıp duran bütün öbür bilgiler karşısında kendi yerlerini korumak zorundadır (Berger, 2018:28). Kaynak metin anlatısı da çeviriler sayesinde de erek dizgede bir yer alacaktır.

Berger, özgün yapının biricikliğini tanımlarken, onun değerinin biricik olarak söylediklerinde değil, artık biricik oluşu ve nasıl değerlendirildiğiyle ilgili olduğunu söyler (Berger, 2018: 21) ve National Gallery'den bir örnekle bu durumu açıklar.

Bu yeniden canlandırmayı gördükten sonra insan National Gallery'ye gidip resmin aslına bakarak yeniden canlandırmada neyin eksik olduğunu anlayabilir. Bu yaklaşımı tersine çevirerek insan, yeniden canlandırmanın nasıl bir şey olduğunu unutabilir; aslını gördüğünde bunun, daha önce başka bir yerde yeniden canlandırmasını gördüğü ünlü bir resim olduğunu düşünebilir. Ne olursa olsun her iki durumda da asıl resmin biricikliği, şimdi yeniden canlandırmanın aslı olmasından kaynaklanmaktadır. Burada insana biricik olarak çarpıcı gelen resimdeki imgenin gösterdikleri değildir; resmin anlamı söylediklerinde değil, ne olduğundadır (Berger, 2018:21).

Kaynak metni okuduktan sonra çeviride eksiklikler, hatalar ya da farklılıklar tespit edilebilir. Tam tersi önce çeviri eseri okuyup daha sonra özgün metinle karşılaştığımızda, onu çevirisi sayesinde tanıdığımızı anımsayabilir ve çevirisi yapılan bir

eserin karşımızda durduğunu bilinciyle eseri okuyabiliriz. Bu bakış açısıyla çeviriye yaklaştığımızda, çeviri eleştirisine, özgünün bir kopyasını incelemekten öte farklılıkların olabileceği ön kabulüyle çeviriyi değerlendiren bir bilinçle, çeviri gerçeklerini bütüncül olarak dahil eden daha bilimsel bir bakış açısı getirilecektir.

Sonuç

Çeviri eleştirilerinde görme(me) biçimimizin, çeviriyi incelerken kullandığımız kuramsal bakış açısıyla ve eleştirme amacımızla şekillendiğini söyleyebiliriz. Çeviri metne yeni bir metin, çevirmene ise yeni bir bakış açısı olarak yaklaşılmadığı sürece görme(me) biçimimiz hep sınırlı kalacaktır. Bu bakış açısının, çevirinin doğasındaki öznelliği reddeden istatistiksel karşılaştırmalar üzerine kurulu eleştiriler ile tekrarlanacağı söylenebilir. Bu eleştiriler çevirmenin konumunu göz ardı etmekte ve çeviri eleştirilerinde "eksiltili" olarak görülen çevirileri ve çevirmenleri ifşa etmenin ötesine geçmemektedir. Ayşe Banu Karadağ'ın da söylediği gibi; çeviri her zaman kaynak metne borçluluk üzerine temellenen bir eylem olarak algılanmaktadır. Bu şekilde çeviri aracılığıyla kaynak metnin neler kazandığı göz ardı edilerek, genelde neleri yitirdiğinin üzerinde durulmaktadır (Karadağ 2007: 84). Ancak çevirinin erek dizgede bir gerçekliğe sahip olduğu ön kabulüyle ve disiplinlerarası bir sorgulamayla çevirmenin serüvenini sadece hatalarıyla değil, farklılıklarıyla da kabul etmek mümkün. Berger, büyük kitlelerin yeniden canlandırmalar yoluyla, bir zamanlar yalnızca kültürlü azınlığın yaptığı gibi, sanatın tadına varmaya başladıklarını söylüyor (Berger, 2018: 33). Çevirilerin sayesinde, edebiyatın tadına varılmasının mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Yeniden canlandırmalar gibi, çevirinin biricikliğinin farkında olarak yapılan eleştiriler sayesinde; çeviri eleştirisinde çevirmeni serüvenine çeviri metin odaklı bir bakış açısıyla bakmak, çevirmenin serüvenini yani görüntüleri okumamız konusunda bizi bekleyen olası tuzakları aydınlatmamızı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Bengi-Öner Işın. "Çeviri Eleştirisi Bağlamında Eleştirel Bilincin Oluşması ve Eleştiri, Üsteleştirme, Çeviribilim İlişkileri". Çeviri Bir Süreçtir... Ya Çeviribilim? (1999) 111-135. İstanbul. 1999.
- Berman, Antoine. "The Trials of the Foreign". The Translation Studies Reader. Ed. Lawrence Venuti. Londra, New York: Routledge, s.284, 2000.
- Berger, John. "Görme Biçimleri", Çeviren: Yurdanur Salman, İstanbul: Metis Yayınları, 2018.
- Hermans, Theo. "Çeviri Anlatıda Çevirmenin Sesi", Çeviren: Alev Bulut, Kuram, No:15, İstanbul: Kur Yayınları, İstanbul, ss.63-68, 1997.

İnce, Ülker. Kuram ve Uygulama Bilgisiyle Çeviri Eleştirisi. Y.T.Ü. Hasan Ali Yücel Anma Kitabı, 253-259, 1997.

Karadağ, Ayşe Banu. "Çeviri Eleştirisi Yaparken Çeviri Metne "Çevirmen-Eleştirmen" Olarak Yaklaşabilmek", Sözcükler, ss84-87, 2007.

Popoviç, Anton. "Çeviri Çözümlemesinde 'Değiş kaydırma' Kavramı Çev. Yurdanur Salman. Çeviri Seçkisi II: Çeviri(bilim) Nedir? (Haz. Mehmet Rifat), İstanbul: Sel Yayıncılık, 2008. Baskı, 2008.

Reiss, Katherina. "Type, Kind and Individuality of Text. Decisionmaking in translation" in Lawrence Venuti (ed) The Translation Studies Reader, London and New York: Routledge, 160-171, 2000.

Ricoeur, Paul. 2008. Çeviri Üzerine. Çev. Sündüz Öztürk kasar. İstanbul: YKY. S 10

Venuti, Lawrence. The translator's invisibility: A history of translation. London and New York: Routledge, 2004.

----- "Translation, Community, Utopia", Translation Studies Reader, ss. 468-488 s 468-9, 2000.

OUR WAY OF (NOT) SEEING THE ADVENTURE OF THE TRANSLATOR DURING TRANSLATION CRITICISM

Aslı ARABOĞLU

Araboğlu, Aslı. “Our Way of (not) Seeing the Adventure of the Translator during Translation Criticism”.
idil, 57 (2019 May): s. 653-661.
doi: 10.7816/idil-08-57-11

ABSTRACT

The purpose of this paper is to compose an interdisciplinary questioning by going through the methodological studies at the field of translation criticism with reference to discussions about the invisibility of the. Cause to the question the basic problematic is the simple comparisons which are formed by ignoring the subjectivity of the nature of translation. At this paper, by using John Berger’s *The Ways of Seeing* (2018), like reproducing a picture, how indeed every translation is the reproduction of the original will be handled. Also from the argument of that; uniqueness of the original work is not the reason of what it says as a unique but derives from being a unique and how it is evaluated, how the translator is evaluated at translation criticism will be defined. Today many people who make translation critiques are literature critics, translators or scholars of social sciences in the field of translation studies. Sometimes critiques formed with statistical comparisons, which reject the subjectivity of the translation nature, ignore the position of the translator. As Berger says; while the painter’s way of seeing is reconstituted by the marks he makes on the canvas or paper, every image embodies a way of seeing, our perception or appreciation of an image depends also upon our own way of seeing (Berger: 21). Thus, our way of seeing is the most important point that forms a translation critique. At the end of this paper, at translation criticism, the possible contributions to the field of translation studies by questioning and interpreting how the information, which are continually moved in, against the original, which always holds its own place, is translated as in the reproduced paintings and the adventure of the translator will be described.

Keywords: Translation, Translation Criticism, Invisibility of Translator

Article History:

Arrived: February 7 2019

Revised: February 28 2019

Accepted: March 2 2019